

Yarı Başkanlık Sisteminde Denge ve Denetleme Mekanizmaları

Yarı-başkanlık sisteminde, genel oyla seçilmiş bir başkan vardır. bu başkan hatırı sayılır yetkilerle donatılmıştır ve başkanın yanı sıra yürütme organı içinde yasama organına karşı sorumlu, Başbakan ve bakanlardan oluşan bir kurul vardır.

Devlet başkanı, devlet başkanlığı görevinin yanında aynı zamanda bir siyasi partinin genel başkanıdır. Başkanın partisi mecliste çoğunluğa sahipse, zaten sistemin lokomotifidir. Dengelenmesi ve denetlenmesi gereken güç başkanın gücüdür.

Başkanın partisi parlamentoda çoğunluğa sahip değil veya muhalefet partisi ise zayıf bir konuma sahip olacaktır. Bu durumda devlet başkanı, sadece hukuki zeminde sahip olduğu sembolik yetkileri kullanmaktan öte bir güce sahip olamayacaktır.

Başbakan ve bakanlar kurulu parlamentoya karşı yürütme organının sorumlu kanadını oluşturmaktadır. Genel siyaseti yürütmek, silahlı kuvvetleri emri altında bulundurmaktır Bakanlar Kurulunun elindedir.

Başbakan ve bakanlar devlet başkanına karşı değil, meclise karşı sorumludur. Bu sebeple, başbakan ve bakanlar kurulu, başkanın kararlarını her zaman desteklemeyebilecektir. Bu yönüyle bir denge ve denetleme fonksiyonunun ortaya çıktığı söylenebilir.

Hükümetin başladığı görevi devam ettirebilmesi için yasama organının güvenine ihtiyacı vardır.

Kanun yapma, bütçeyi kabul etme, milletlerarası antlaşmaları onaylama gibi klasik yetkiler yasama organına aittir.

Dış politika, savunma, üst düzey görevlilerin atanması, olağanüstü durumlara ilişkin önemli yetkileri kullanmak gibi yetkiler başkana verilmiştir.

Soru, genel görüşme ve meclis araştırması, hükümetin görevinin sürdürülmesi açısından doğrudan bir etkiye sahip değildir. Ancak bu yöntemler kullanılarak, kamuoyu oluşturulması ve hükümetin denetlenmesi mümkündür.

Meclis soruşturması, hükümet üyelerinin görevleriyle ilgili suçlarından yargılanabilmelerinin önünü açan bir yöntemdir. Sağlıklı bir şekilde işletildiği zaman hükümet üyelerinin suç işlemesi karşısında caydırıcılık niteliği ortaya çıkar.

Yarı başkanlık sistemlerinde, tıpkı diğer hükümet sistemlerinde olduğu gibi seçim sisteminin büyük önemi bulunmaktadır. Bu sebeple bu sistemlerde de adalet ve orantılılık ile seçmen-aday ilişkisini göz önüne alacak bir seçim sisteminin benimsenmesi gerekmektedir.

Anayasa yargısı ve idari yargının varlığı, yürütmenin, hukukun dışına çıkmasını ve keyfi hareket etmeyi engelleyecektir.

Yerinden yönetim kuruluşlarının etkin olması, denge ve denetleme açısından katkı sağlayacaktır. Gerek yerel yönetimler gerekse hizmet yerinden yönetim kuruluşları ile kamusal yetkilerin dağıtılması, denge ve denetlemeye katkı sağlayacaktır.

Diğer hükümet sistemlerinde olduğu gibi yarı-başkanlık sisteminde de yargının denge ve denetleme fonksiyonunu yerine getirebilmesi için bağımsızlığının temin edilmesinde zorunluluk bulunmaktadır.

Medyanın siyasi iktidarı denetleme işlevini yerine getirebilmesi için bunu sağlayacak bilgiye ulaşabilmesi gereklidir.

Medyanın siyasi iktidar üzerinde etkili bir denetim gerçekleştirebilmesi için devlet kontrolünün ve belirli tekellerin dışında yer alması gerekmektedir.

Kamuoyu, denetimi, sivil toplum kuruluşları üzerinden gerçekleştirmektedir. Bunun yanında vatandaşların bilgiye ulaşabilir olmaları da bu denetim açısından oldukça önemlidir.